

ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΥΜΕ ΣΤΙΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΞΙΕΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Διάλεξη Ζαφειρίας Κωστοπούλου – Μαρίας Μακρή

Διάλεξη με τίτλο «Αρχιτεκτονική γραφή: σε αναζήτηση ενός νέου κώδικα» πραγματοποίησαν οι αρχιτεκτόνισσες Ζαφειρία Κωστοπούλου και Μαρία Μακρή. Η εκδήλωση φιλοξενήθηκε στις 25 Ιουνίου στο αμφιθέατρο του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού, στο πλαίσιο του κύκλου παρουσιάσεων σημαντικών μηχανικών της Κεντρικής Μακεδονίας που διοργανώνει το ΤΕΕ/ΤΚΜ, κατόπιν εισήγησης της Μόνιμης Επιτροπής Αρχιτεκτονικών Θεμάτων. Τις ομιλήτριες καλωσόρισε ο πρόεδρος της ΜΕ Θανάσης Παπάς.

Σύμφωνα με τις δύο αρχιτεκτόνισσες, η άσκηση της αρχιτεκτονικής ήταν και είναι μια πράξη διαρκούς αναζήτησης και προβληματισμού. «Κάθε καινούργιο αντικείμενο αντιμετωπίζεται ως αφητηρία για διερεύνηση. Όταν ξεκινήσαμε την επαγγελματική μας δραστηριότητα, στα μέσα της δεκαετίας του '80, σε μια εποχή κρίσης...όχι μόνο οικονομικής- βρεθήκαμε σε ένα περιβάλλον αμηχανίας και σύγχυσης. Βρεθήκαμε αντιμέτωπες με ένα απίθανο δειγματολόγιο αρχιτεκτονικής, αποτέλεσμα της αβασάνιστης υπηρετήσης και προβολής του τρέχοντος γούστου, καθιερωμένων αισθητικών αντιλήψεων και ατομικών εμμονών. Η κατάσταση αυτή δυστυχώς επιβαρύνθηκε και εντάθηκε τα επόμενα χρόνια και οδήγησε στη διαμόρφωση του σημερινού αστικού τοπίου που όλοι γνωρίζουμε. Ενός τοπίου από όπου απουσιάζει η ίδια η αρχιτεκτονική. Οικοδομούνται απλώς κτίρια», ανέφεραν. Υπογράμμισαν ότι στη διδακλώδη αυτή κατάσταση προβάλλει σήμερα, περισσότερο παρά ποτέ, επιτακτική η ανάγκη επιστροφής στις θεμελιώδεις αξίες της αρχιτεκτονικής, στις αρχές της οικοδομικής τέχνης και στην «κοινή λογική», ενώ τίθεται εκ νέου το ζήτημα του αρχιτεκτονικού ήθους.

■ Η κοινή λογική είναι το συντακτικό της αρχιτεκτονικής γραφής

Οι δύο αρχιτεκτόνισσες θεωρούν ότι η κοινή λογική αποτελεί το συντακτικό της αρχιτεκτονικής μας γραφής. «Το έργο μας διατρέχει διαχρονικά το αίτημα της απλότητας. Κοινή λογική και απλότητα, με την έννοια της εγκράτειας και του αυτοπεριορισμού, της επιλογής του ελάχιστου και αναγκαίου και της αποφυγής του περιττού και φαντασμαγορικού», είπαν.

Οι ομιλήτριες επέλεξαν να εσιτάσουν σε κτίρια κατοικίας και πιο συγκεκριμένα στις κατηγορίες: αστική πολυκατοικία, συγκροτήματα κατοικιών, μονοκατοικίες, κατοικίες σε παραδοσιακό ιστό, ανακατασκευές. Επιπλέον, ιδιαίτερη αναφορά έγινε σε ορισμένα ειδικά κτίρια, που τα θεωρούν ξεχωριστές εφαρμογές λόγω του χαρακτήρα τους και των ειδικών συνθηκών παραγωγής τους.

«Η κατοικία αποτελεί πάντα ένα ελκυστικό και προκλητικό αντικείμενο για τον αρχιτέκτονα. Είναι αυτή που, περισσότερο από κάθε άλλη κτιριακή κατηγορία, διαμορφώνει το σημερινό αστικό και περιαστικό τοπίο. Ο τρόπος παραγωγής της στη χώρα μας – από ιδιωτικά κεφάλαια για την εξυπηρέτηση επιχειρηματικών συμφερόντων – ενθαρρύνει και συντηρεί υπερβολές, αυθαιρεσίες και παρανοήσεις, καθώς είναι το κατεξοχόν πεδίο έκφρασης των φαντασιώσεων των πελατών/χρηστών, αλλά και του ανέμελου αυθορμητισμού, δηλαδή της προχειρότητας των αρχιτεκτόνων. Η αρχιτεκτονική της κατοικίας συχνά χρησιμοπι-

ήθηκε από κοινωνικά στρώματα για την προβολή και διαφοροποίησή τους. Στις μεσαίες και εύπορες τάξεις, η κατοικία δέχεται σήμερα έντονη επιρροή από την παγκοσμιοποίηση, τον καταναλωτισμό, την εξέλιξη της τεχνολογίας, το μιμητισμό. Τα αποτελέσματα είναι εμφανή γύρω μας», ανέφεραν.

■ Η παθολογία της αστικής πολυκατοικίας

Τις δύο αρχιτεκτόνισσες απασχόλησε ιδιαίτερα το πιο κλασσικό ίσως σχεδιαστικό ζήτημα, αυτό του πολυώροφου κτιρίου κατοικίας και παρουσίασαν τη δική τους πρόταση στο γενικότερο προβληματισμό για τη σύγχρονη αστική πολυκατοικία, μια συνηγορία της κακοποιημένης αρχιτεκτονικής της αντιπαροχής, που ευθύνεται σημαντικά για την υποβάθμιση του ελληνικού αστικού χώρου. «Αποφεύγοντας την παθητική αναπαραγωγή μορφολογικών στερεοτύπων, με αποφασιστικότητα γεωμετρικών χειρισμών, καθαρότητα μορφής και αρτιότητα κατασκευής, επιθυμούμε με τα έργα μας να συμπληρώσουμε την πόλη με τρόπο λειτουργικά και μορφολογικά συμβατό, παρεμβαίνοντας στην πορεία απαξίωσης της αρχιτεκτονικής και ενισχύοντας το ρόλο του αρχιτέκτονα ως καθοριστικού παράγοντα στη διαμόρφωση του αστικού τοπίου. Αρκετές φορές αντιμετωπίσαμε μελέτες κτιρίων εντός παραδοσιακού ιστού ή σε περιοχές όπου ισχύουν ειδικά περιοριστικά διατάγματα. Τα αντικείμενα αυτά τα προσεγγίσαμε με περίσκεψη και αυτοσυγκράτηση. Σεβόμαστε, τον πλούτο και την ποιικιλία της ελληνικής κτιριολογικής παράδοσης, λαϊκής και έντεχνης, με την έννοια της συσσωρευμένης εμπειρίας και προσπαθούμε να ενσωματώσουμε κάθε φορά στο έργο μας τα θεμελιώδη μεγέθη της – λιτότητα, αφαίρεση, ορθολογισμό, αναλογία, ρυθμό – αναγνωρίζοντας τη διαχρονική τους αξία. Συχνά προσφεύγουμε σε οικείες μορφές, σαφώς αρχιτεκτονικές, που λειτουργούν στο επίπεδο της συλλογικής βιωματικής μνήμης, και που οι περισσότεροι τις αναγνωρίζουν ως μονάδες μνήματος, ως μονάδες αρχιτεκτονικής γραφής. Απορρίπτουμε όμως κατηγορηματικά μιμητικές, μορφοκρατικές αναπαραγωγές, αδιαφορώντας για τα εικονογραφικά χαρακτηριστικά και το φολκλόρ», είπαν.

Ξεχωριστό ενδιαφέρον είχε για τις κυρίες Κωστο-

πούλου και Μακρή ο τομέας των ανακατασκευών, τον οποίο χαρακτήρισαν ένα πεδίο έρευνας, όπου ο αρχιτέκτονας καλείται να δοκιμάσει πραγματικά τα όρια της δεξιοτήτάς του. Με τις εφαρμογές τους δήλωσαν ότι η κατεδάφιση και η εκ νέου ανοικοδόμηση δεν είναι η μόνη λύση για μια ατυχή κατασκευή. Με μικρής ή μεγαλύτερης κλίμακας παρεμβάσεις είναι δυνατή η πλήρης μεταμόρφωση του κτιρίου σε έγκυρο αρχιτεκτονικό έργο.

■ Επιδίωξη ο πειραματισμός και η ανανέωση

«Τις μελέτες ειδικών κτιρίων, κυρίως βιομηχανικών, τις αντιμετωπίζουμε ως ευκαιρία απόδρασης από στυλιστικούς, τεχνικούς και οικονομικούς περιορισμούς της μελετητικής μας καθημερινότητας, ενσωματώνοντας στο σχεδιασμό τους σύγχρονη τεχνολογία, καινοτομία και νεωτερισμούς. Στην αρχιτεκτονική μας επιδιώκουμε τον πειραματισμό και την ανανέωση, σχεδιάζουμε όμως αποφεύγοντας εξεζητημένες λύσεις. Παρακολουθούμε τα σύγχρονα ρεύματα και τις νέες τάσεις, αλλά αντιμετωπίζουμε με σκεπτικισμό τον εκθαμβωτικό τους χαρακτήρα και τη νεωτερικότητα που επαγγέλλονται. Αδιαφορούμε για την αγωνιώδη αναζήτηση της πρωτοτυπίας. "Καινοτομούμε" με την έννοια της καλύτερης επίλυσης του ίδιου προβλήματος, και της χρήσης νέων υλικών και τεχνολογίας, στοχεύοντας πάντα στο απλό και αναγκαίο», υπογράμμισαν.

■ Στην αρχιτεκτονική δεν υπάρχουν μονόδρομοι

Σύμφωνα με τις ομιλήτριες σήμερα που η αρχιτεκτονική πρακτική έχει να αντιπαλέψει με διαμορφωμένες αισθητικές και κατασκευαστικές αντιλήψεις, καθίσταται επιτακτική η αναζήτηση ενός έγκυρου κώδικα επικοινωνίας. Το αρχιτεκτονικό έργο πρέπει να γίνεται άμεσα κατανοητό, να είναι ευανάγνωστο και να μην υπερβαίνει την προσληπτική ικανότητα του κοινού στο οποίο απευθύνεται. Πρέπει να αναγνωρίζονται εύκολα οι αρχές και όρια του.

«Πιστεύουμε ότι στην αρχιτεκτονική δεν υπάρχουν μονόδρομοι. Όλες οι τάσεις είναι δυνατόν να οδηγήσουν, τόσο σε ανεπιτυχή όσο και σε έγκυρα αρχιτεκτονικά αποτελέσματα. Είναι ζήτημα χειρισμών, δεξιοτήτας και ήθους του υποκειμένου που αρχιτεκτονεί», κατέληξαν. ■

Η κατοικία αποτελεί πάντα ένα ελκυστικό και προκλητικό αντικείμενο για τον αρχιτέκτονα. Είναι αυτή που, περισσότερο από κάθε άλλη κτιριακή κατηγορία, διαμορφώνει το σημερινό αστικό και περιαστικό τοπίο.

Ο τρόπος παραγωγής της κατοικίας στην Ελλάδα – από ιδιωτικά κεφάλαια για την εξυπηρέτηση επιχειρηματικών συμφερόντων – ενθαρρύνει και συντηρεί υπερβολές, αυθαιρεσίες και παρανοήσεις

